

De Klausenburger serie

Codenaam S10

Maaiers 10 bani

Dr. Mihály Bodor en Jenő Strauch

Een zoektocht naar bestaansrecht

Frans van der Waals

1 Voorwoord

Maaiers 10 bani (S10) van de Klausenburger serie is een zeldzame zegel. In totaal zijn er 5 vellen gedrukt. Een in de vooroplage op 22 mei 1919. Drie vellen in de eerste oplage op 28 mei 1919 en één vel in de tweede oplage op 10 juni.1919

Het ene vel in de vooroplage is een proefdruk.

De drie vellen in de eerste oplage zijn een private druk. De oorsprong is niet duidelijk. Vermoed wordt dat de drukker zonder opdracht de drie vellen tussen de te drukken vellen heeft gelegd.

Het vel in de tweede oplage is een ambtelijke druk en ook als zodanig onder het publiek verdeeld.

Dit document probeert een antwoord te vinden op de vraag wanneer de S10 die is afgebeeld op de omslag is geprint.

Een aantal mensen wil ik bedanken voor hun expertise en medewerking.

Bob Palmer, Mark Lendon

Dr. Szalay voor zijn werk HÖHERE PHILATELIE deel 1.

2 Positiebepaling

Algemeen

Om de positie van een zegel te bepalen zijn de volgende kenmerken van belang:

De beschadigingen van de clichés

Tijdens het maken van de clichés zijn deze beschadigd. De beschadigingen zijn dus niet opgetreden tijdens het bedrukken

van de zegels. De beschadigingen van de cirkelclichés zijn tijdens de gehele druk voor alle posities gelijk hoewel niet altijd even zichtbaar.

De excentriciteit

De excentriciteit is de horizontale positie van het banicliché ten opzichte van het cirkelcliché. De excentriciteit is bij vele zegels anders.

De gebruikte letters voor het banicliché

De gebruikte letters van het banicliché verschillen in detail van elkaar.

De verontreinigingen van de plaat

In de loop van het drukproces raakt de plaat door stof en inktresten vies. Dit veroorzaakt vlekken, stippen en lijnen die zichtbaar zijn op de zegels. De verontreinigingen van de plaat zijn voor de positiebepaling niet meegenomen omdat deze in deze casus niet relevant zijn

Eigenschappen van de zegel

Op de volgende pagina is een vergroting weergegeven van maaiers 2 bani en S10. Maaiers 2 bani is een zegel uit een compleet vel en van positie II,6. Met pijlen en lijnen zijn de overeenkomsten weergegeven. De zwarte lijn is de excentriciteit.

De blauwe pijlen geven de clichébeschadigingen aan.

De paarse pijl geeft de typische A van het banicliché aan.

Alle kenmerken van maaiers 2 bani komen overeen met S10.

Maaiers 2 bani positie II,6 in vergelijking met S10

De typische A (A met een bultje bovenaan) komt 17 keer voor op een vel. In de volgende tabel zijn de afwijkingen van de zegels met een A-bultje ten opzichte van positie II,6 weergegeven. De coderingen hebben de volgende betekenis.

S[getal]: Afwijking van het segment. Het getal geeft het segment van het cirkelcliché tellend met de klok mee aan. Het eerste segment is rechtsboven.

A: Afwijkend van de letter A in het banicliché.

B: Afwijkend van de letter B in het banicliché.

I: Afwijkend van de letter I in het banicliché.

Exc: Afwijkende excentriciteit.

Tabel met verschillen

Positie	afwijking	Positie	afwijking	Positie	afwijking
I,2	S5, BAN_I	III,5	S6	VII,3	S2, S6
I,5	S3, S5	III,6	S4	VII,4	S2, S5, S6
I,10	B open	IV,2	S5, S5, A	VIII,9	S3, exc
II,4	S1, S5, exc	IV,5	S1, S3, S4, A, I	IX,8	S2
II,6	-	V,3	S4, S5, S6, A	X,2	S2, exc
III,1	S3, S6, A, I	VI,10	S2, S3, exc		

Alle onderzochte zegels met een A-bultje zijn afwijkend van positie II,6

Conclusie

Onze maaiers 10 bani is van positie II,6.

3 Echtheid

Ook moet de echtheid van S10 worden vastgesteld.

Afmetingen clichés

Meten van de clichés levert op dat de maten kloppen.

Met programmatuur voor het bewerken van foto's worden de volgende handelingen uitgevoerd.

Van de S10 wordt het cirkelcliché en het waarde cliché geïsoleerd en de achtergrond doorzichtig gemaakt (scan 1). Daarna wordt S10 over Karl 25 bani positie II,6 gelegd wat resulteert in scan 2. Scan 1 is iets kleiner waardoor de overeenkomsten goed zichtbaar zijn.

De clichés van scan 1 en scan 2 komen 100% overeen. Merk op dat de excentriciteit ook klopt.

Verontreinigingen van de plaat

Verderop in dit document komen de verontreinigingen van de plaat uitgebreid aan de orde.

De basiszegel

Vervalste opdrukken worden, voor zover ik heb gezien, nooit op de basiszegel gedrukt van de correcte positie. In geval van S10 moet dit positie II,6 zijn.

Indien het mogelijk is dit te achterhalen volgen de resultaten daarvan.

Keuring

De zegel heeft geen attest. Aan de achterkant zijn twee stempels aanwezig.

Keurstempel van erkend keurmeester Dr. Mihály Bodor.

Garantiestempel van betrouwbare handelaar Jenö Strauch.

Scan 1

Scan 2

4 Eerste oplage versus tweede oplage

28 mei: eerste oplage van S10

Op deze dag zijn 3 vellen gedrukt.

Het is een private druk.

S10 is gedrukt na maaiers 6 bani en voor maaiers 15 bani.

10 juni: tweede oplage van S10

Op deze dag is één vel gedrukt.

Het is een ambtelijke druk.

S10 is gedrukt tijdens maaiers 2 bani. Het drukken van maaiers 2 bani is na 100 vellen onderbroken voor het drukken van één vel S10 en één vel Karl 10 bani. Daarna zijn weer 344 vellen maaiers 2 bani gedrukt. Volgens Dr. Szalay vertonen alle clichés van maaier 10 bani een verschoven beeld en er zijn op dat ene vel 3 typen S10 te onderscheiden.

6 stuks zonder bani, 40 stuks met bani onder het cirkelcliché en 54 stuks met bani boven het cirkelcliché.

Volgens de beschrijving van Dr. Szalay moet S10 dus gedrukt zijn op 28 mei.

Verontreinigingen van de plaat

Het is niet eenvoudig om vast te stellen of een zegel is gedrukt tijdens de eerste of de tweede oplage. De enige manier om met zekerheid een verschil te kunnen maken tussen de oplagen zijn de verontreinigingen van de plaat. Voor complete vellen is dit geen probleem vanwege enkele significante verontreinigingen c.q. kenmerken. Voor individuele zegel is dit echter een stuk moeilijker maar met voldoende referentiemateriaal is dit geen onmogelijkheid.

Om nu (Dr. Szalay even vergetende) vast te stellen wanneer S10 is gedrukt moeten wij ons concentreren op de verontreinigingen van de plaat.

5 Chronologie

Om een beeld te krijgen van de drukvolgorde van de eerste en de tweede oplage van de Klausenburger serie is deze in tabellen weergegeven.

Vernoemd zijn: de drukdatum, de zegelomschrijving en de gedrukte aantallen. Ook zijn de reinigingen van de plaat zichtbaar.

Reinigingen van de plaat zijn met dikke gekleurde lijnen aangegeven.

Rood: **grote reiniging**
Blauw: **gemiddelde reiniging**
Groen: **kleine reiniging**

De reinigingen van de plaat hebben grote invloed op de verontreinigingen van de plaat. Aan de hand van de verontreinigingen moet worden vastgesteld of een zegel gedrukt is tijdens de eerste oplage of de tweede oplage. Ook spelen de reinigingen een cruciale rol bij het bepalen of de opdruk echt is of vals.

Grote reiniging:

Alle verontreinigingen van de plaat verdwijnen. De lijnen van het cirkelcliché zijn weer dun en alle beschadigingen zijn goed zichtbaar.

Gemiddelde reiniging:

De plaat wordt schoon maar niet alle verontreinigingen verdwijnen. Kleine clichébeschadigingen kunnen onzichtbaar blijven.

Kleine reiniging:

Kleine verontreinigingen verdwijnen. Grote verontreinigingen blijven zichtbaar.

Van de geel gearceerde zegels is een scan aanwezig uit een compleet vel.

6 Bepaling van de drukdatum

Verontreinigingen

Om de drukdatum te bepalen vergelijken we de verontreinigingen die zichtbaar zijn op S10 met zegels van positie II,6 van de verschillende drukdagen.

De zegels worden per pagina afgebeeld en van commentaar voorzien. Elke zegel komt uit een compleet vel. Dit is belangrijk omdat van complete vellen de drukdatum bijna altijd met 100% zekerheid is vast te stellen. De afgebeelde maaiers 5 bani van de tweede oplage komt uit een 20-blok (I-II,1-10).

In de chronologie zijn waardes geel gearceerd. Dit zijn de waardes waarvan een scan van positie II,6 aanwezig is voor vergelijking.

Met rood is de druk van maaiers 10 bani aangegeven.

23 mei	maaiers 2B	1600	
	maaiers 2B ANI@V,2	1189	
24 mei	maaiers 2B ANI@V,2	911	
	maaiers 2B ANI@IV,3	400	
	maaiers 2B	1400	
	spoed BANI kort	300	
	spoed BAN_I lang	587	
26 mei	spoed	482	
	maaiers 3B	1138	
	maaiers 5B	2066	
28 mei	maaiers 5B	1300	
	maaiers 6B	901	
	Karl 10B	1	
	Karl 15B	1	
	Zita 40B	1	
	maaiers 10B private druk	3	
	Karl 10B	9	
	Karl 15B	10	
	maaiers 15B	1918	
	30 mei	maaiers 15B	1000
		Karl 20B	3205
31 mei	Karl 20B	10594	
2 juni			
3 juni			
	maaiers 25B	554	
	Karl 25B	400	
4 juni	maaiers 25B	1586	
	Karl 25B	214	
	maaiers 35B	2740	
5 juni	maaiers 40B	100	
	Zita 40B	151	
	maaiers 40B	501	
	krantenzegel	108	
	spaarzegel	400	
	spaarzegel	668	
	oorlog hulp 10B	1	
	oorlog hulp 15B	1	
oorlog hulp 40B	2161		

10 juni	spoed	118
	maaiers 3B	672
	maaiers 3B	
	maaiers 2B	100
	maaiers 10B ambtelijke druk	1
	Karl 10B	1
	maaiers 2B	344
	maaiers 5B	445
	maaiers 6B	90
	maaiers 15B	211
	maaiers 15B witte cijfers	86
	Karl 15B	10
	Karl 20B	69
	maaiers 25B	345
	Karl 25B	1?
maaiers 35B	136	
Zita 40B	30	
maaiers 40B	218	
oorlog hulp 40B	1000	
11 juni	oorlog hulp 40B	2000

7 Conclusie

S10 is waarschijnlijk gedrukt in de tweede oplage op 10 juni 1919 na Karl 20 bani en voor maaiers 40 bani.

Vooroplage

Voorafgaand aan de eerste oplage is op 22 mei ook een vel maaiers 10 bani gedrukt. Dit is de zogenaamde vooroplage. Onze S10 kan daar niet toe behoren omdat het banicliché op positie II,6 een rechte N heeft.

Eerste oplage

S10 past qua verontreinigingen niet in de eerste oplage.

Tweede oplage

Verontreinigingen van de tweede oplage.

Vlekje onder tussen de G en de A: 1 (groene pijl)

Streepje tussen de R en de E: 2 (rode pijl)

Vlek boven de T: 3 (gele pijl)

Spot tussen de T en de F: 4 (paarse pijl)

Vlek in de oksel van de T: 5 (lichtblauwe pijl)

Het lijkt of de vlek boven de T (gele pijl) kleiner wordt en naar boven schuift bij maaiers 40 bani en oorlog 40 bani.

In de volgende tabel wordt de tweede oplage weergegeven met alle waarnemingen van de 5 genoemde verontreinigingen.

Met grijs is aangegeven waar S10 kan zijn gedrukt.

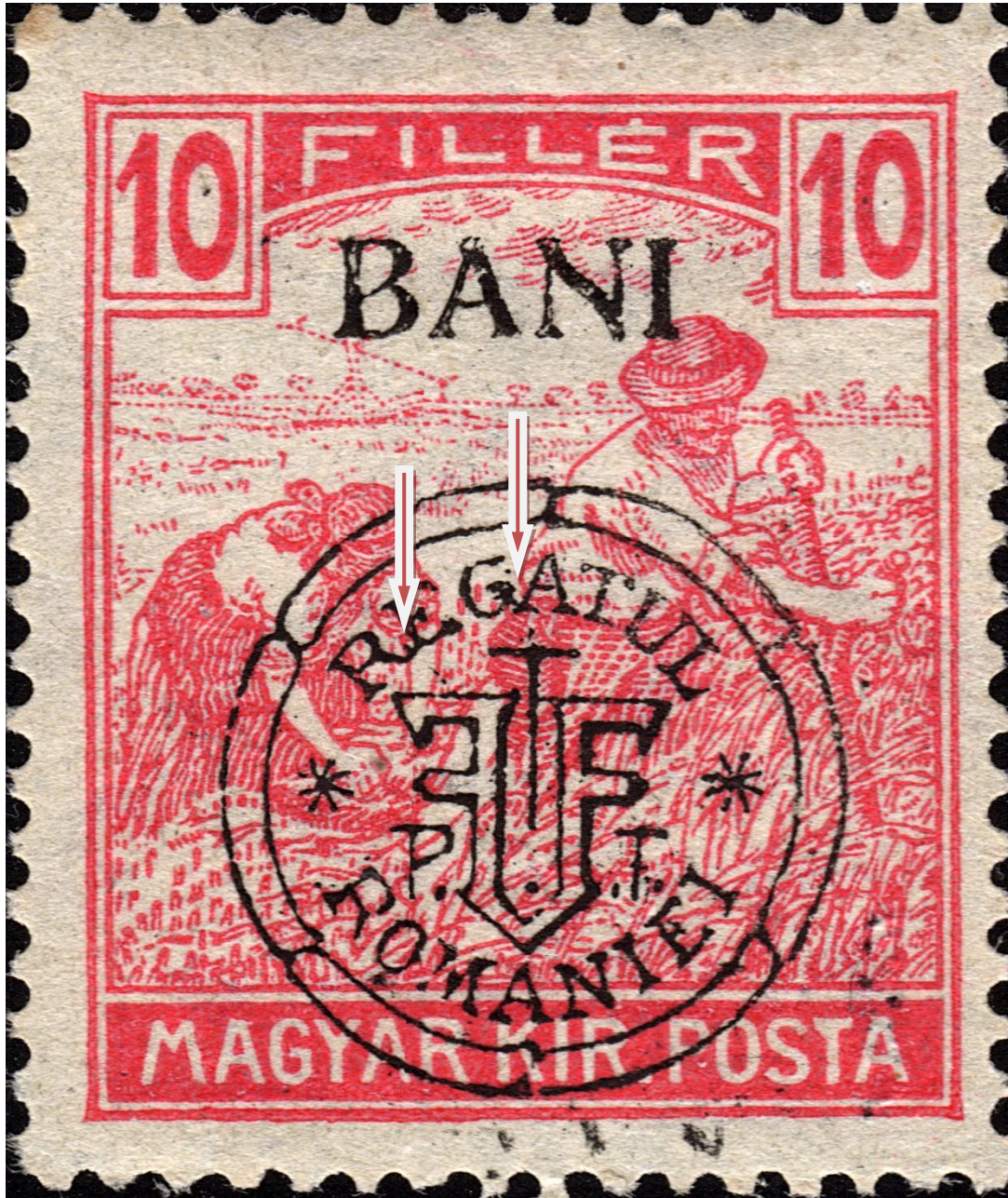

Detail S10

Detail maaiers 40 bani

Code verontreiniging	1	2	3	4	5
spoed	-	-	-	-	-
maaiers 3B	-	-	-	-	-
maaiers 2B	-	-	-	-	-
maaiers 10B ambtelijke druk	?	?	?	?	?
Karl 10B	?	?	?	?	?
maaiers 2B	-	-	-	-	-
maaiers 5B	-	-	-	-	-
maaiers 6B	-	-	-	-	-
maaiers 15B	?	?	?	?	?
maaiers 15B witte cijfers	±	±	-	-	-
Karl 15B	?	?	?	?	?
Karl 20B	±	±	±?	-	-
maaiers 25B	+	+	±	±	-
Karl 25B	+	+	-	±	-
maaiers 35B	+	±	+	±	-
Zita 40B	?	?	?	?	?
maaiers 40B	+	±	±	+	+
oorlog hulp 40B	±	±	±	+	+

S10 positie II,6

Beschrijving van de zegel

De clichés zijn horizontaal naar beneden verschoven.

De lijnen van de clichés zijn fijn alsof de plaat recent is gereinigd.

Er zijn inktvlekken aanwezig.

Er is een verontreiniging zichtbaar aan de onderkant van de G en de A.

Er is een streepje zichtbaar waar de R de E raakt.

De beschadigen van het cirkel cliché zijn goed zichtbaar.

Drukdatum: 23 mei voor de middag

Start eerste oplage.

Zegel: maaiers 2 bani

Reiniging: grote reiniging voor het drukken

Druk: fijn

Beschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: zegel komt uit een vel zonder ANI

Drukdatum: 23 mei vroeg in de middag

Zegel: maaiers 2 bani

Oplage: ongeveer 70

Reiniging: kleine reiniging voor de druk

Druk: fijn.

Clichébeschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen:

Vlek in de E van ROMANIEI

Bijzonderheden:

De zegel komt uit vel met ANI@V,2

Behoort tot de eerste 70 vellen

Drukdatum: 23 mei in de namiddag of 24 mei voormiddag

Zegel: maaiers 2 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn
Clichébeschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen:
Stip naast kleine T

Bijzonderheden:
De zegel komt uit een vel met ANI@V,2

Drukdatum: 24 mei voormiddag

Zegel: maaiers 2 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Clichébeschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen:

Stip in U

Vlek naast kleine T

Stipjes onder links naast de grote T

Streepje onder tussen G en A

Bijzonderheden:

De zegel komt uit een vel met ANI@IV,3

Drukdatum: 24 mei

Zegel: maaiers 2 bani

Reiniging: geen

Druk: minder fijn

Clichébeschadigingen niet allemaal meer zichtbaar

Verontreinigingen:

Stip in U

Vlek naast kleine T

Stipjes onder links naast de grote T

Streepje onder tussen G en A

Bijzonderheden: geen ANI

Drukdatum: 24 mei na de middag

Zegel: spoed

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Stip in U

Vlek naast kleine T

Stipjes onder links naast de grote T

Streepje onder tussen G en A

Bijzonderheden:

De zegel komt uit een vel met een korte BANI @I,2

Drukdatum: 24 na de middag of 26 mei voor de middag
Waarschijnlijk 26 mei voor de middag

Zegel: spoed

Reiniging:
Aan het einde van 24 mei is de plaat gemiddeld gereinigd

Druk: fijn
Clichébeschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen:
Stipjes in U
Vlek naast kleine T
Stipjes onder links naast de grote T

Vlek boven tussen de G en de A. Deze vlek is hier voor het eerst zichtbaar en zal op 31 mei weer verdwijnen. Dit bestrijkt het traject waarin S10 is gedrukt. S10 positie II,6 moet deze vlek ook hebben.

Bijzonderheden:
De Zegel komt uit een vel met een lange BAN_I @I,2

Drukdatum: 26 mei

Zegel: maaiers 3 bani

Reiniging: kleine reiniging voor de druk

Druk: fijn

Cliché beschadigingen goed zichtbaar

Verontreinigingen:

Vlek boven tussen de G en de A

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: waarschijnlijk 26 mei namiddag

Zegel: maaiers 5 bani

Reiniging: kleine reiniging voor de druk

Druk: minder fijn

Verontreinigingen:

Veel verontreinigingen

Vlek boven tussen de G en de A

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: waarschijnlijk 28 mei

Zegel: maaiers 5 bani

Reiniging: geen

Druk: minder fijn

Verontreinigingen:

Veel verontreinigingen

Vlek boven tussen de G en de A

Vlekjes rechts in het zesde segment

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 28 mei

Zegel: maaiers 6 bani

Reiniging: gemiddelde reiniging voor de druk

Druk: minder fijn

Verontreinigingen:
Veel verontreinigingen.

Oud:
Vlekjes rechts in het zesde segment
Vlek boven tussen de G en de A

Nieuw:
Vlek onder de A van ROMANIEI

Bijzonderheden:

Drukdatum:

Zegel: maaiers 10 bani (S10)

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden:

De plaat is vrij schoon.

De volgende verontreinigingen ontbreken:

Vlekjes rechts in het zesde segment

Vlek boven tussen de G en de A

Vlek onder de A van ROMANIEI

S10 kan op 28 mei niet gedrukt zijn.

Drukdatum: 28 mei of 30 mei

Zegel: maaiers 15 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Oude verontreinigingen:

Vlekjes rechts in het zesde segment

Vlek boven tussen de G en de A

Vlek onder de A van ROMANIEI

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 31 mei of 2 juni of 3 juni

Zegel: Karl 20 bani

Reiniging: voor en na de druk

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen significante verontreinigingen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 3 juni

Zegel: maaiers 25 bani

Reiniging: voor de druk

Druk: minder fijn

Verontreinigingen:

Stipjes in het monogram rechts in de bovenste twee armen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 3 juni

Zegel: Karl 25 bani

Reiniging: geen

Druk: niet fijn

Verontreinigingen:

Verontreinigingen komen overeen met vorige zegel (maaiers 25 bani 3 juni)

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 4 juni

Zegel: maaiers 25 bani

Reiniging: voor de druk

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 4 juni

Zegel: maaiers 35 bani

Reiniging: kleine reiniging voor de druk

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 5 juni

Zegel: Zita 40 bani

Reiniging: geen

Druk: minder fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 5 juni

Zegel: maaiers 40 bani

Reiniging: geen

Druk: minder fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 5 juni

Zegel: spaar

Reiniging: grote reiniging voor de druk

Druk: minder fijn

Verontreinigingen: stipjes onder de middelste T

Bijzonderheden:

Voor de grote reiniging zijn ook nog vellen spaar gedrukt

Drukdatum: 5 juni

Zegel: oorlog 40 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen: stipjes onder de middelste T

Bijzonderheden: laatste zegel van de eerste oplage

Drukdatum: 10 juni

Zegel: spoed

Reiniging: kleine reiniging voor de druk

Druk: niet fijn

Verontreinigingen: geen significante verontreinigingen

Bijzonderheden: eerste zegel van de tweede oplage

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 3 bani

Reiniging: geen

Druk: niet fijn

Verontreinigingen: geen significante verontreiniging

Bijzonderheden:

Tijdens het drukken van maaiers 3 bani is de plaat gereinigd

Drukdatum:

Zegel: S10

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden:

De zegels hierna (maaiers 5 bani en maaiers 6 bani) hebben de genoemde verontreiniging niet.

S10 kan niet voor maaiers 5 bani gedrukt zijn

Drukdatum:

Zegel: maaiers 2 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 5 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 6 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 15 bani witte cijfers

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: Karl 20 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen: geen

De vlek onder tussen de G en de A?

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken?

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 25 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 10 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden:

Maiers 10 bani

Maiers 25 bani

Karl 25 bani

Maiers 35 bani

Maiers 40 bani

Oorlog 40 bani

Drukdatum: 10 juni

Zegel: Karl 25 Bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden:

De genoemde verontreiniging komt ook voor op maaiers 10 bani

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 35 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: maaiers 40 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Vlek rechts in de oksel van de middelste T

Bijzonderheden: geen

Drukdatum: 10 juni

Zegel: Oorlog 40 bani

Reiniging: geen

Druk: fijn

Verontreinigingen:

Vlekje onder tussen de G en de A

Streepje tussen de R en de E waar de R en de E elkaar raken

Vlek rechts in de oksel van de middelste T

Bijzonderheden: geen

S10